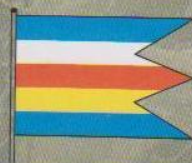

UZOVSKE PEKLANY

1337 – 2012

675. výročie prvej písomnej zmienky o obci

ISBN 978-80-969934-7-5

Obsah

PRÍHOVOR STAROSTU OBCE Peter Hrubý	7
KAPITOLA JEDEŇ GEOGRAFICKÁ POLOHA A VYMEDZENIE ÚZEMIA Eva Michaeli	9
KAPITOLA DVA PRAVEKÉ A VČASNOHISTORICKÉ DEJINY OKOLIA UZOVSÝCH PEKLIAN Marián Vizdal	42
KAPITOLA TRI UZOVSKE PEKLANY V OBDOBÍ STREDOVEKU. DEJINY OBCE V ROKOCH 1337 – 1526 Daniela Pellová	54
KAPITOLA ŠTYRI UZOVSKE PEKLANY V RANOM NOVOVEKU. DEJINY OBCE V ROKOCH 1526 – 1711 Daniela Pellová	65
KAPITOLA PÄT UZOVSKE PEKLANY DO UHORSKEJ REVOLÚCIE. DEJINY OBCE V ROKOCH 1711 – 1848 Daniela Pellová	75
KAPITOLA ŠEŠŤ UZOVSKE PEKLANY V DRUHEJ POLOVICI 19. STOROČIA (1848 – 1900) Milan Belej	98
KAPITOLA SEDEM UZOVSKE PEKLANY NA SKLONKU EXISTENCIE UHORSKA (1901 – 1918) Milan Belej	131

Obsah

PRÍHOVOR STAROSTU OBCE Peter Hrubý	7
KAPITOLA JEDEN GEOGRAFICKÁ POLOHA A VYMEDZENIE ÚZEMIA Eva Michaeli	9
KAPITOLA DVA PRAVEKÉ A VČASNOHISTORICKÉ DEJINY OKOLIA UZOVSÝCH PEKLIAN Marián Vizdal	42
KAPITOLA TRI UZOVSKE PEKĽANY V OBDOBÍ STREDOVEKU. DEJINY OBCE V ROKOCH 1337 – 1526 Daniela Pellová	54
KAPITOLA ŠTYRI UZOVSKE PEKĽANY V RANOM NOVOVEKU. DEJINY OBCE V ROKOCH 1526 – 1711 Daniela Pellová	65
KAPITOLA PÄŤ UZOVSKE PEKĽANY DO UHORSKEJ REVOLÚCIE. DEJINY OBCE V ROKOCH 1711 – 1848 Daniela Pellová	75
KAPITOLA ŠEŠŤ UZOVSKE PEKĽANY V DRUHEJ POLOVICI 19. STOROČIA (1848 – 1900) Milan Belej	98
KAPITOLA SEDEM UZOVSKE PEKĽANY NA SKLONKU EXISTENCIE UHORSKA (1901 – 1918) Milan Belej	131

Vážení spoluobčania, milí rodáci, milí čitatelia!

Dostáva sa Vám do rúk publikácia, ktorá má ambíciu slovom i obrazom priblížiť viaceré stránky života obce Uzovské Pekľany a jej históriu v jednom celku, a to od praveku až po súčasnosť. Jej vydanie v roku 2012 je viac ako symbolické, keďže si zároveň s ním pripomenieme 675. výročie prvej písomnej zmienky o našej obci. Uplynulo 1 337 rokov od narodenia Krista, keď história zachytila, že na tomto malom kúsku zeme vzniklo a začalo existovať to, čo teraz nazývame Uzovské Pekľany. Vzhľadom na to, že sa nám v obci, bohužiaľ, nezachovala žiadna kronika, táto publikácia má tiež ambíciu byť akýmsi predslovom či úvodom do novej kroniky, ktorú obec začne písať. Kolektív autorov, ktorí sa spolupodieľali na príprave tejto knihy, je zárukou, že informácie obsiahnuté v nej sú spracované na odbornej úrovni a budú prínosom pre každého čitateľa.

Zároveň sa chcem poďakovať všetkým, ktorí prispeli k vzniku tohto dokumentu, či už spomienkami, svedectvami alebo dobovými fotografiami, ale hlavne tým, ktorí tento projekt podporili aj finančne. Vzhľadom na to, že si ich pomoc veľmi vážime, našli sme miesto aj pre nich v úvode tejto publikácie.

Vážení čitatelia! Želám Vám, aby vedomosti získané pri čítaní knihy o histórii našej malej obce pomohli každému z Vás zistiť, odkiaľ prichádzame, čo sme a kam smerujeme.

Peter Hrubý
starosta obce

KAPITOLA JEDEN

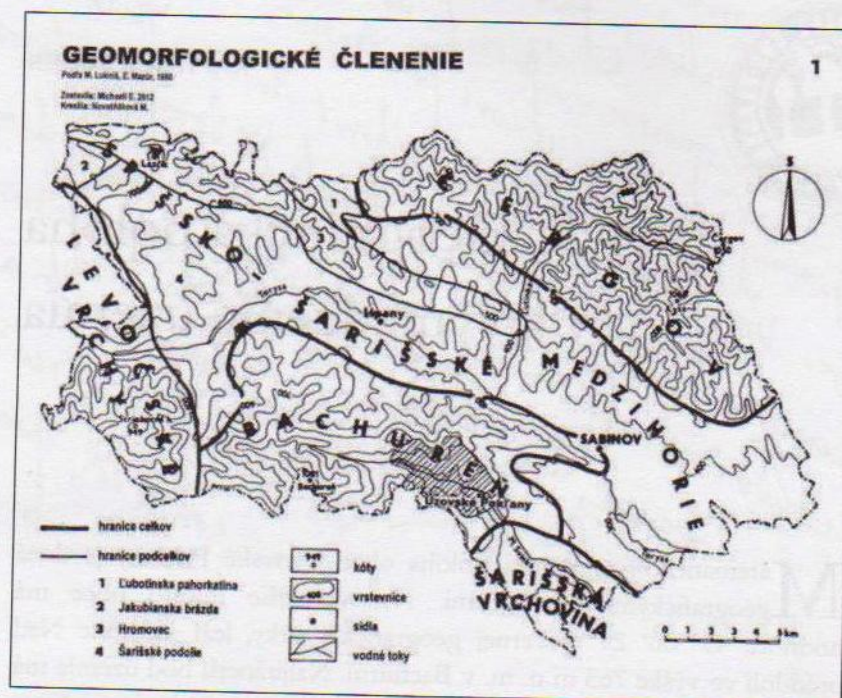
Geografická poloha a vymedzenie územia

Matematicko-geografická poloha obce Uzovské Pekľany je daná geografickými súradnicami. Najsevernejšie miesto obce má hodnotu $49^{\circ} 06' 29''$ severnej geografickej šírky, leží na hone Nad preddolí vo výške 765 m n. m. v Bachurni. Najjužnejší bod územia má hodnotu $49^{\circ} 04' 28''$ severnej geografickej šírky a nachádza sa na hone Hora vo výške 674 m n. m. Najzápadnejšie miesto určuje súradnica $20^{\circ} 58' 22''$ východnej geografickej dĺžky a leží na hone Lazy vo výške 615 m n. m. svahu Bachurne a najvýchodnejšie leží na súradnici $21^{\circ} 02' 22''$ východnej geografickej dĺžky a nachádza sa na hone Herlín v nadmorskej výške 520 m n. m. Obcou preteká Malá Svinka, ktorá pramení v západnej časti masívu Bachurne.

Stred obce, rímskokatolícky kostol Všetkých svätých, má súradnice $49^{\circ} 06' 25''$ severnej geografickej šírky a $21^{\circ} 01' 35''$ východnej geografickej dĺžky. Nachádza v nadmorskej výške 483 m n. m.

Katastrálne územie sídla sa rozprestiera v geomorfologickom celku Bachurne, ktorý patrí do podsústavy Karpát, provincie Západných Karpát, subprovincie Vonkajších Západných Karpát a do ich Podhôrno-magurskej oblasti (Mazúr, Lukniš 1980, mapa 1). Intravilán obce je rozložený v doline Malej Svinky, na jej nive a na priľahlých svahoch geomorfologického celku Bachurne. Jeho rozloha je okolo 37 ha.

Najnižšie miesto chotára je na nive Malej Svinky 476 m n. m. v juhozápadnej časti územia na hraniciach s Jarovnicami. Najvyššie miesto je kóta 810 m n. m. na hone Za hájom v Bachurni. Relatívny výškový rozdiel medzi nivou Malej Svinky a Bachurnou je 465 m. Priemerné

relatívne výškové rozdiely v katastrálnom území sa pohybujú od 50 do 300 m. Katastrálne územie obce stúpa od intravilánu severozápadným smerom. Jeho rozloha je 995 ha. Podľa rozlohy katastrálneho územia v rámci 41 vidieckych obcí okresu Sabinov patrí medzi obce s menšou rozlohou katastrálneho územia pod 1 000 ha spolu s 22 ďalšími obcami.

Uzovské Pekľany susedia na severozápade s obcami Rožkovany a Jakubova Voľa, na severovýchode s obcou Uzovský Šalgov, na juhu s Jarovnicami, na juhozápade s Hermanovcami a na západe s obcou Renčíšov. Katastrálne územie má tvar obdĺžnika. Poloha intravilánu obce je excentrická, leží v juhovýchodnej časti územia, blízko k hranici s Jarovnicami (mapa 2). Stred intravilánu obce udávajú vyššie uvedené geografické súradnice rímskokatolíckeho kostola Všetkých svätých, ktorý sa nachádza v nadmorskej výške 483 m. Je to pôvodne renesančný kostol z roku 1615, niekoľkokrát bol stavebne upravovaný.

Maximálna šírka katastrálneho územia je okolo 3 300 m, medzi honmi Okolské a Nad preddolí, dĺžka sa pohybuje okolo 5 100 m medzi honmi Lazy a Herlín. Územie je silne pretiahnuté v smere SZ – JV (je 1,5-krát dlhšie, pomer šírky k dĺžke). Dĺžka hraníc katastrálneho územia je 16 500 m. Prebiehajú po chrbtoch, sedlách a svahoch Bachurne, iba